

Kontroll- og konstitusjonskomiteén
Her

Stortingets presidentskap

Vår dato: 19. januar 2017
Vår ref.: 2016/354

Deres dato: 11. januar 2017
Deres ref.:

Vedrørende Dokument 16 (2015–2016)

Presidentskapet viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 11. januar 2017, der komiteen reiser spørsmål rundt enkelte forhold knyttet til Evalueringsutvalget for EOS-utvalget, hvis rapport – Dokument 16 (2015–2016) – har vært til behandling i komiteen.

Presidentskapet vil innledningsvis understreke at hverken presidentskapet eller administrasjonen har ønsket å skjule eller trenere noe forhold i behandlingen av de praktiske sidene knyttet til Evalueringsutvalget. Tvert imot har vi etter beste skjønn løpende håndtert de spørsmål som kom opp, og søkt å finne en løsning på disse på en rask og hensiktsmessig måte.

Brevet fra kontroll- og konstitusjonskomiteen ble mottatt av presidentskapet på ettermiddagen onsdag 11. januar 2017. Flere av presidentskapets medlemmer fikk på grunn av andre gjøremål ikke lest brevet før torsdag. Presidentskapet konstaterer at pressen fikk kjennskap til brevet, og at enkelte medlemmer av komiteen kommenterte saken offentlig før presidentskapet hadde fått anledning til å sette seg inn i saken. Vi anser dette som en uheldig fremgangsmåte, som ikke fremmer god kommunikasjon og tillit i behandlingen av en komplisert sak.

Spørsmålene komiteen tar opp, er knyttet til to forhold:

1. Utformingen av mandatet, og presidentskapets rolle i den forbindelse.
2. Diskusjonen mellom presidentskapet og EOS-utvalget om det formelle grunnlaget for å fritta medlemmene i EOS-utvalget fra taushetsplikten overfor Evalueringsutvalget.

Punktene kommenteres detaljert i det følgende.

1. Mandatet

Evalueringsutvalget for EOS-utvalget ble oppnevnt av presidentskapet 27. mars 2014. Opprettelsen hadde dels sin bakgrunn i en henvendelse fra EOS-utvalget i brev av 4. november 2013, dels i at kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde bedt om en gjennomgang av utvalget i sine flertallsmerknader i Innst. 376 S (2012–2013). Når det gjelder sistnevnte, ble det i innstillingen bedt om at det ble sett nærmere på behovet for justering av hvordan kontrollen med de hemmelige tjenester fungerte, samt enkelte andre konkrete problemstillinger. I EOS-utvalgets brev ble det vist til brev fra SVs stortingsgruppe til presidentskapet datert 3. juni 2013, der presidentskapet gjøres oppmerksom på nevnte innstilling. Brevet fra SV ble i første omgang tatt til orientering samtidig som presidentskapet la til grunn at saken skulle følges opp av presidentskapet som tiltrådte etter stortingsvalget i 2013.

Presidentskapet vedtok i møte 12. desember 2013 å følge opp EOS-utvalgets initiativ og nedsette et evalueringsutvalg. EOS-utvalget ble orientert om dette i brev samme dag.

Utvalget ble opprettet ved vedtak i presidentskapet 27. mars 2014. Mandatet tok utgangspunkt i EOS-utvalgets relativt åpne tilnærming til evalueringen samt de konkrete punktene som fremgikk av SVs brev til foregående presidentskap.

Presidentskapet vil understreke to sentrale forhold:

- Det var presidentskapet selv som vedtok å nedsette et evalueringsutvalg og som fattet vedtak om medlemmer og mandat.
- Det ligger innenfor presidentskapets fullmakter å iverksette evalueringer eller andre faglige utredninger av organer som er knyttet til Stortinget når man finner grunn til det, dersom evalueringen kan gjennomføres innenfor de vedtatte budsjetter. Presidentskapet har et overordnet ansvar for den løpende driften av Stortinget og dets tilknyttede organer – inkludert et ansvar for at institusjonene har et hensiktsmessig regelverk, gode rutiner og tilstrekkelige ressurser. Det er presidentskapet som foreslår årlige budsjetter for de samme – i nært samarbeid med organene selv – og ellers behandler løpende henvendelser fra organene. I den grad man mener det er behov for å utrede enkelte problemstillinger som berører rammene for organenes virksomhet – også de lovmessige rammene – er det et anliggende for presidentskapet. Presidentskapet har både en initiativrett og en initiativplikt på dette området.

Samme dag som Evalueringsutvalget ble oppnevnt og mandatet forelå, avga kontroll- og konstitusjonskomiteen innstilling til Dokument 8:9 S (2013–2014) – forslag fra SV om å nedsette en kommisjon for å undersøke den samlede overvåking som norske borgere er utsatt for, jf. Innst. 159 S (2013–2014). I denne innstillingen var det fra komiteens side vist til Evalueringsutvalget, og det ble bedt om at utvalget også fikk i oppgave å vurdere fire konkrete problemstillinger.

På bakgrunn av merknaden i innstillingen sendte presidentskapet 4. juni 2014 brev til Evalueringsutvalget der de aktuelle problemstillingene blir gjengitt, og der presidentskapet uttaler at det mener mandatet i hovedtrekk allerede omfatter de forhold som komiteen ønsker belyst, men at man likevel vil gjøre Evalueringsutvalget eksplisitt oppmerksom på innstillingen. Når det gjelder det siste av de aktuelle problemstillingene – «Hvordan sikre norsk demokratisk kontroll med fremmede staters overvåking av norske borgere» – var det presidentskapets oppfatning at dette lå utenfor det utvalget primært skulle undersøke, ettersom EOS-utvalgets oppgave er avgrenset til å kontrollere innenlandske tjenester. En evaluering av hvordan EOS-utvalget hadde gjennomført – og best kunne gjennomføre – denne oppgaven var, slik presidentskapet så det, hovedpoenget med evalueringen. Hvordan man skal sikre norsk demokratisk kontroll av overvåking fra fremmede stater, er til dels et annet og større tema. Utvalget var ikke satt sammen for å gjennomgå dette spørsmålet.

Presidentskapet ble i februar 2015 oppmerksom på at det hersket en viss tvil hos utvalget om hvordan problemstillingen knyttet til deres mandat og forholdet til komiteens innspill i Innst. 159 S (2013–2014) skulle håndteres. For å sikre at utvalget ikke skulle anse mandatet på dette punkt som noen begrensning for hva man kunne berøre, ble utvalget tilskrevet av presidentskapet 19. februar 2015.

I brevet ble det vist til at man var blitt oppmerksom på at det hadde blitt reist spørsmål om ikke utvalgets mandat burde inkludere en vurdering av hvordan man kunne få en kontroll med fremmede tjenester. Presidentskapet ba derfor om en vurdering av dette fra Evalueringsutvalget. Presidentskapet var som nevnt av den oppfatning at dette lå utenfor hva som naturlig burde tilhøre utvalgets mandat, men hadde ingen sterke innvendinger mot at utvalget også tok opp denne problemstillingen hvis utvalget selv mente det var naturlig å berøre dette. Utvalget svarte i brev til presidentskapet den 24. februar 2015 at utvalget fant det naturlig å behandle de aspekter ved det aktuelle temaet *«som har en naturlig tilknytning til EOS-utvalgets mandat og kontrollområde, evt. til spørsmålet om det bør gjøres endringer i dette»*.

Presidentskapet vurderte dette som en fornuftig tilnærming til problemstillingen, og hadde ingen innvendinger. Kopi av brevet fra Evalueringsutvalget ble sendt kontroll- og konstitusjonskomiteen til orientering.

Presidentskapet har merket seg at komiteen i sitt brev spekulerer i bakgrunnen for at problemstillingen ble tatt opp igjen i februar 2015. Til det er å si at presidentskapet til enhver tid vurderer innspill og spørsmål det får, og søker å finne løsninger som kan bidra til å ivareta representantenes ønsker og interesser på en god måte. På dette tidspunkt i utvalgets arbeid mente for øvrig presidentskapet at utvalget kunne gi en kvalifisert tilbakemelding på om, og eventuelt hvordan, den aktuelle problemstilling kunne inkluderes i utvalgets arbeid – noe svaret fra utvalget bekrefter.

Presidentskapet understreker at det må være opp til presidentskapet selv å avgjøre om et mandat det har fastsatt for et utvalg det selv har nedsatt, bør endres eller ikke. Dette er i tråd med etablert praksis. Det er Stortinget i plenum som kan pålegge presidentskapet konkrete oppgaver. Stortingets fagkomiteer, herunder kontroll- og konstitusjonskomiteen, har ikke den myndigheten. Det samme gjelder enkeltrepresentanter – også når deres ønsker til presidentskapet om ulike forhold fremkommer gjennom innlegg i plenum. Det er ikke på noe tidspunkt fattet vedtak i Stortinget som gjelder Evalueringsutvalgets opprettelse, dets mandat eller medlemmer.

Når kontroll- og konstitusjonskomiteen i en innstilling gir uttrykk for synspunkter på Evalueringsutvalgets mandat, er det imidlertid selvsagt at presidentskapet vurderer de forslag som fremkommer. Det vises i den forbindelse til håndteringen av brevet fra SVs partigruppe om komiteens flertallsmerknad i Innst. 376 S (2012–2013), som ble søkt innarbeidet i utvalgets mandat. At presidentskapet skulle være formelt bundet til å endre det mandatet man hadde fastsatt på bakgrunn av komitémerknaden, er derimot ikke riktig.

Derimot burde kontroll- og konstitusjonskomiteen blitt orientert om presidentskapets holdning, slik dette kommer til uttrykk i brevet som ble sendt Evalueringsutvalget 4. juni 2014. Presidentskapet beklager at komiteen ikke fikk kopi av det aktuelle brevet.

Presidentskapet viser avslutningsvis til at den angjeldende problemstilling er omtalt i Evalueringsutvalgets rapport s. 177–182, der det i det alt vesentlige konkluderes med at kontroll med fremmede stater hverken kan eller bør være en sentral del av EOS-utvalgets oppgaver. Dette er i tråd med presidentskapets utgangspunkt for mandatet.

2. Ad. EOS-utvalgets taushetsplikt

Det er ikke klare regler i EOS-loven eller instruksene om hvordan eller hvem som kan oppheve EOS-utvalgets taushetsplikt. § 9 første ledd har følgende bestemmelse:

«Med de unntak som følger av § 8, har utvalget og dets sekretariat taushetsplikt hvis annet ikke blir bestemt.»

Det er ikke lagt til grunn at presidentskapet har noen fullmakt til generelt å frita EOS-utvalgets medlemmer fra lovbestemt taushetsplikt. I dette spørsmålet er vi helt på linje med komiteens oppfatning. Spørsmålet her var i hvilken grad EOS-utvalgets medlemmer skulle kunne bidra med informasjon til et evalueringsutvalg det selv hadde bidratt til å initiere og som var nedsatt av relevant organ i Stortinget, altså presidentskapet.

Forarbeidene til den aktuelle bestemmelsen gir liten veiledning mht. hvordan den skal forstås, og det er derfor først og fremst ordlyden som må legges til grunn. Det som er klart er at det er lovhjemmel for å frita utvalgets medlemmer fra taushetsplikt i bestemte tilfeller.

Det er verdt å merke seg at tidligere særlover om å oppheve taushetsplikt for organer opprettet av Stortinget eller presidentskapet har knyttet seg til utvalg med et granskingsmandat. Granskningen av brannen på Scandinavian Star er eksempel på et tilfelle der en særlov er gitt. Evalueringsutvalget skulle foreta undersøkelser om regelverk, praksis og rutiner, men hadde slik det ble vurdert ikke et typisk granskingsmandat. Et vesentlig formål ved de særlover som gis for granskingskommisjoner, er å pålegge privatpersoner forklaringsplikt – dette må gjøres i lov. Et slikt behov forelå ikke her ettersom utvalgets undersøkelser var begrenset til EOS-utvalget selv og tjenestemenn i de hemmelige tjenestene. For tjenestemennene ble det lagt til grunn at presidentskapets vedtak og mandatet til utvalget var å betrakte som en instruks som ga grunnlag for at tjenestene kunne uttale seg, jf. nedenfor.

Komiteen etterspør i sitt brev (s. 10) en forklaring på presiseringen i mandatet for utvalget der det fremgår at det skal gjelde samme rettslige rammer for utvalget og dets sekretariat som det som gjelder for EOS-utvalget selv.

I brev 22. september 2014 ble Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet orientert om oppnevningen av Evalueringsutvalget og dets mandat. Parallelt sendte Forsvarsdepartementet ved statsråden, med kopi til Justis- og beredskapsdepartementet, samme dag et brev til presidentskapet der det ble uttrykt støtte til EOS-utvalgets syn på behovet for en særlov. Det ble deretter

opprettet en dialog med de to nevnte departementene, samt avholdt et møte mellom Stortingets administrasjon og representanter for departementene den 3. november 2014. I etterkant av møtet mottok Stortinget ved direktøren brev fra de to departementene datert 21. november 2014, der en presisering av Evalueringsutvalgets mandat ble drøftet. Dette ble fulgt opp med ytterligere e-postutveksling mellom Stortingets administrasjon og departementene om justering av mandatet. Resultatet av dialogen var at det ble oppnådd enighet om at presisering av mandatet innebar at en særlov ikke var nødvendig.

Denne omforente presiseringen av mandatet, som også fremgår av presidentskapets brev 27. november 2014 til Justis- og beredskapsdepartementet med kopi til Forsvarsdepartementet, betyr at Evalueringsutvalget og dets sekretariat ble pålagt en taushetsplikt som reelt sett tilsvarende den EOS-utvalget selv innehar. Hensikten var å tilrettelegge for en best mulig dialog mellom tjenestemennene i de hemmelige tjenestene og Evalueringsutvalget, og for å avklare grunnlaget for tjenestemennenes forklaringer i samtaler med Evalueringsutvalget. Det var vesentlig for tjenestene at informasjon de ga Evalueringsutvalget, skulle behandles med samme strenge taushetspliktnivå som det som gjelder for EOS-utvalget.

Det er altså ikke slik at Evalueringsutvalget «sidesettes rettslig» med et organ hjemlet i særlov slik komiteen hevder, men presiseringen skulle bidra til å tydeliggjøre Evalueringsutvalgets taushetsplikt og forankre den i mandatet. Det er mulig formuleringen i ettertid kan gi et annet inntrykk enn det som var tiltenkt, men det var enighet om formuleringen mellom administrasjonen og representantene for departementene. Vi peker for øvrig på at Evalueringsutvalgets medlemmer og sekretærer underskrev en straffesanksjonert taushetserklæring før de tok fatt på oppdraget. De ble også sikkerhetsklarert for «strengt hemmelig» av presidentskapet, som for øvrig også har ansvaret for sikkerhetsklarering av EOS-utvalgets medlemmer.

Da Evalueringsutvalget startet de konkrete undersøkelser høsten 2014, viste det seg at medlemmene i EOS-utvalget ikke var enige i det formelle utgangspunktet administrasjonen hadde lagt til grunn, men mente Stortinget burde vedta en egen lov som hjemlet unntak fra taushetsplikt. Dette ble meddelt presidentskapet i brev av 11. september 2014, og drøftet i presidentskapets møte 29. september 2014. Konklusjonen var i første omgang at man holdt fast ved den lovforståelse som var lagt til grunn tidligere, og dette ble meddelt EOS-utvalget i brev av 8. oktober 2014.

Det forekom ikke ytterligere brevveksling om dette. EOS-utvalget ga ingen tilbakemelding til administrasjonen eller presidentskapet i etterkant av brevet.

Uenigheten førte altså ikke «til en utstrakt korrespondanse mellom presidentskapet og EOS-utvalget over flere måneder», slik komiteen legger til grunn. I den forbindelse ønsker presidentskapet å gjøre oppmerksom på at all korrespondanse mellom administrasjonen/presidentskapet og eksterne organer journalføres, og journalen er tilgjengelig på Stortingets nettsider.

I begynnelsen av desember 2014 gjorde Evalueringsutvalgets leder, Bjørn Solbakken, Stortingets administrasjon oppmerksom på at EOS-utvalget opprettholdt sitt standpunkt fra 8. oktober 2014. Det ble da umiddelbart tatt initiativ til et møte, som ble avholdt 9. desember 2014. Til stede var Solbakken og Evalueringsutvalgets sekretariat, leder for EOS-utvalget Eldbjørg Løwer og EOS-utvalgets sekretariat, direktøren og administrasjonen i Stortinget. På møtet ble den aktuelle uenighet diskutert, og administrasjonens oppfatning etter møtet var at man hadde en konstruktiv dialog om saken. Hovedanliggendet for alle var at man ønsket å finne en rask løsning slik at Evalueringsutvalgets arbeid kunne få en god fremdrift.

Departementene hadde som nevnt etter dialog med Stortingets administrasjon og den påfølgende presiseringen av utvalgets mandat ikke lenger innvendinger mot å kommunisere med Evalueringsutvalget. EOS-utvalget ble bedt om å vurdere om dette endret dets oppfatning av saken. EOS-utvalget skulle, slik administrasjonen oppfattet det i møtet, gi en rask tilbakemelding i løpet av et par dager. Det var underforstått at alternativet ville være å foreslå for presidentskapet at det burde gis en innstilling om en egen lovhjemmel som opphevet taushetsplikten så snart som mulig.

Dette ble muntlig referert i presidentskapets møte 11. desember 2014, der det ble vist til at det fortsatt var motstand i EOS-utvalget mot andre løsninger enn en egen særlov, og at administrasjonens inntrykk var at det ville bli nødvendig med en lovendring. Det kom tydelige signaler fra presidentskapet om at saken snarest måtte løses, og en mulig dato for avgivelse av en egen lovinnstilling ble diskutert og foreløpig planlagt til 6. januar 2015. På denne bakgrunn startet administrasjonen straks forberedelser til å utarbeide en innstilling om en særlov.

I stedet for en tilbakemelding som antatt i møtet 9. desember 2014, fremla EOS-utvalget 12. desember 2014 en særskilt melding om spørsmålet, der de argumenterte for behovet for en særlov. Det var tydelig at EOS-utvalget hadde oppfattet det som kom frem på møtet annerledes enn representantene fra administrasjonen. Administrasjonen formidlet da muntlig til EOS-utvalgets sekretariat at man hadde vært forberedt på å igangsette et arbeid med en egen særlov siden møtet 9. desember 2014 og det påfølgende møtet i presidentskapet 11. desember 2014.

Et utkast til innstilling datert 22. desember 2014 ble vedlagt administrasjonens notat til presidentskapets første møte etter nyttår, det vil si 6. januar 2015.

Det var i alles interesse at arbeidet med særloven ble påskyndet. Inntil hjemmelen i en egen særlov forelå, ville Evalueringsutvalget neppe få en fullt ut tilfredsstillende kommunikasjon med medlemmene i EOS-utvalget. Det var således ikke et alternativ å vente med å fremme forslag til særlov i påvente av en behandling av den særskilte meldingen – det ville bare gi ytterligere forsinkelser av en lovprosess som det på dette tidspunkt åpenbart var behov for. Presidentskapet arbeidet derfor videre med lovforslaget. Innstillingen (Innst. 134 L (2014–2015) ble avgitt av presidentskapet 15. januar 2015 og førstegangsbehandlet i Stortinget 29. januar 2015. Uke 4, 19.–23. januar 2015, var det ikke møter i plenum.

Meldingen ble på ordinær måte ført opp på dagsordenen for referat – punkt 8 – den 3. februar 2015. Den foreslåtte behandlingsmåten – at meldingen skulle vedlegges protokollen – ble vedtatt i plenum. Det er uheldig at særmeldingen ble referert først etter syv uker. Særmeldingen ble uansett sendt fra EOS-utvalget på e-post til postmottakene til både Stortingets presidentskap og kontroll- og konstitusjonskomiteen 12. desember 2014, og var således kjent for komiteens medlemmer.

Presidentskapet registrerer at komiteen viser til at et utkast til referat behandlingdagen inneholdt et forslag om at saken skulle sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen. Det er nå brakt på det rene at det forelå et utkast til referat med en slik feil 3. februar 2015 som ble rettet etter 50 minutter. Dette utkastet ble uansett ikke omdelt. Endelig referat ble publisert på vanlig måte, og det presiseres at presidentskapet ikke på noe tidspunkt var innstilt på å foreslå det som forelå i det første utkastet. I den grad dette har skapt misforståelser hos enkeltrepresentanter, er det beklagelig. Det er ingen tvil om at det var det endelige referatet som lå til grunn for vedtaket, som ble fattet.

Til påstanden om at presidentskapet forsøkte å skjule at den særskilte meldingen eksisterte, kan det bemerkes at EOS-utvalget selvsagt sto fritt til å omtale meldingen fra det tidspunkt den ble oversendt, og det var kjent at kontroll- og konstitusjonskomiteens medlemmer hadde fått meldingen direkte tilsendt samme dag som den ble oversendt presidentskapet. I lys av dette er komiteens formulering i brevet s. 4 om at «*i ettertid er komiteen blitt kjent med at det oppstod en uenighet*» osv. vanskelig å forstå. Komiteen var informert om både uenigheten og det faktum at en særskilt melding ble fremmet. Man måtte også gå ut fra at EOS-utvalget ville legge meldingen ut på sine egne nettsider.

Presidentskapet har ikke på noe tidspunkt hatt noe ønske om å unndra kunnskap eller dokumenter fra Stortinget.

Presidentskapet er overrasket over at komiteen reiser disse spørsmålene nå, to år senere. På det aktuelle tidspunkt ble det hverken fra komiteens eller andre representanters side stilt noe spørsmål ved håndteringen av saken. Ytterligere påfallende er det at det samme var tilfelle da saken – og Stortingets behandling av den – ble omtalt på en fyllestgjørende måte i årsmeldingen fra EOS-utvalget i april samme år – jf. Dokument 7:1 (2014–2015). Årsmeldingen ble behandlet i komiteen, som ikke hadde noen kommentar til denne delen av meldingen ut over at saksordfører i debatten beklaget den forsinkelse uenigheten hadde medført for Evalueringsutvalget.

Presidentskapet peker videre på at kontroll- og konstitusjonskomiteen i brev av 25. mars 2015 til presidentskapet ba om å få oversendt kopi av all korrespondanse mellom presidentskapet og EOS-utvalget og presidentskapet og Evalueringsutvalget. Det blir i samme brev også vist til den særskilte meldingen fra EOS-utvalget. I presidentskapets svarbrev 22. april 2015 ble korrespondansen oversendt, herunder den særskilte meldingen. Det ble også redegjort for meldingen og prosessen rundt denne.

Når det ikke ble henvist til den særskilte meldingen i presidentskapets innstilling om særlov, jf. Innst. 134 L (2014–2015) er dette fordi det ikke var den særskilte meldingen som var utgangspunktet for lovinnstillingen. Som det fremgår ovenfor var den et resultat av signalene som kom fra EOS-utvalget på møtet den 9. desember 2014 og de signalene som ble gitt i presidentskapets møte den 11. desember. Hovedpoenget med den foreslåtte særloven var å gi et udiskutabelt grunnlag for at EOS-utvalgets medlemmer skulle kunne kommunisere med Evalueringsutvalget uten hinder av taushetsplikten. Dette fremgår etter presidentskapets syn tydelig av innstillingen. Hovedpoenget med lovforslaget var ikke å klargjøre at det hadde vært en forutgående uenighet om formaliteter som på dette tidspunkt ikke lenger var aktuelle. At Stortinget ikke skulle ha hatt tilstrekkelig grunnlag for å fatte det aktuelle lovvedtaket basert på innstillingen, er presidentskapet uenig i.

Alternativet til den foreslåtte behandlingsmåten ville blitt et forslag om at den særskilte meldingen skulle sendes presidentskapet, som deretter ville avgi en innstilling om at den skulle vedlegges protokollen, siden tema for meldingen var å understreke behovet for en lovendring som ble fulgt opp i presidentskapet og i Stortinget, og som derfor ikke lenger var aktuelt. Det syntes lite formålstjenlig å velge en slik omvei. Det er grunn til å understreke at presidentskapet ikke på noe tidspunkt vurderte det som aktuelt å foreslå at meldingen skulle oversendes

kontroll- og konstitusjonskomiteen til behandling. Saken dreide seg om de formelle rammene for Evalueringsutvalgets arbeid – et utvalg som altså presidentskapet nedsatte. Loven som ble vedtatt, og som var tema for den særskilte meldingen fra EOS-utvalget, har da også tittelen «Lov om utvalget for evaluering av EOS-utvalget». Det understrekes at rutinene for referatet der saken var ført opp til behandling, og der det ble foreslått hvordan Stortinget fastsetter at saken skulle behandles i Stortinget, fulgte de formelle reglene i forretningsordenen. Dersom medlemmer i komiteen hadde synspunkter på behandlingsmåten, var det full adgang til å ta dette opp under møtet eller i forkant av møtet. Det kom ingen slike henvendelser til presidentskapet hverken i forbindelse med førstegangsbehandlingen av lovsaken 29. januar 2015, under behandlingen av den særskilte meldingen den 3. februar 2015 eller før dette.

Komiteen påpeker at den aktuelle meldingen ikke ble distribuert, og at arkiveksemplar på et tidspunkt i desember 2016 har manglet i Stortingets ekspedisjonskontor.

Meldingen ble trykket som Dokument 7:2 (2014–2015). Vedleggene ble i tråd med vanlig praksis ikke trykket, da det dels var tale om generell lovtekst, dels korrespondanse som var sitert inne i selve meldingen. Under gjennomgangen som nå er foretatt, har presidentskapet blitt oppmerksom på at meldingen ikke forelå ferdig trykket før 4. februar 2015. Dette er uheldig – særlig i lys av de påstander som nå er blitt fremsatt.

Meldingen ble ellers tildelt nummer av Stortingets administrasjon på vanlig måte. Sakene distribueres for øvrig bare til de komiteer som skal behandle saken. I dette tilfellet var det ikke aktuelt å sende meldingen til en komité, og den ville derfor heller ikke fra administrasjonens side blitt distribuert i papirkopi. Det er helt i tråd med gjeldende rutiner for omdeling, som ble fastsatt tidlig på 2000-tallet, da Stortinget fikk gode saksoversikter digitalt og man ønsket å spare papir.

Det er imidlertid ingen tvil om at meldingen burde vært trykket i tråd med vanlig praksis på et tidligere tidspunkt. Presidentskapet beklager at dette ikke ble gjort. Så vidt man nå har kunnet bringe på det rene, skyldes dette en ren kommunikasjonssvikt der beskjed om trykking ikke ble formidlet til rett tid internt i administrasjonen.

Det er ellers ingen grunn til å tro at ikke meldingen ble sendt ekspedisjonskontoret og var tilgjengelig der på vanlig måte etter at den forelå ferdig trykket. Rutinen er at det bestilles et visst antall eksemplarer for oppbevaring og utdeling på forespørsel fra ekspedisjonskontoret. Når opplaget er tomt, bestilles nytt opplag eller det trykkes opp eksemplarer på konkret forespørsel – såkalt TEB – trykk

etter behov. Det er ingen annen grunn til at papireksempelret ikke forelå i seksjonens arkiv – etter det vi forstår på forespørsel fra ett av komiteens medlemmer i desember 2016 – enn at det var slutt på det opprinnelige opplaget. Meldingen ble for øvrig publisert på Stortingets nettsider 4. februar 2015 og har ligget der siden.

Komiteen synes å mene at Stortingets forretningsorden forutsetter at meldingen burde vært sendt til forberedende behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og at regelen om hvordan saker «som hovedregel» skal fordeles i forretningsordenen § 14, jf. § 22 første ledd, skulle tilsi at det var behov for et særskilt vedtak i Stortinget om å fravike forretningsordenen hvis den aktuelle meldingen skulle undergis en annen behandling. Presidentskapet er ikke enig i denne forståelsen av forretningsordenen, og mener at den aktuelle fremgangsmåten ligger innenfor de fullmakter presidentskapet har til å foreslå for behandlingsmåten av en sak.

Det vises ellers til regelen i forretningsordenen § 22 om at presidentskapet kan foreslå en annen saksfordeling enn angitt som hovedregel i § 14 «av praktiske grunner». Presidentskapet mener at det forhold at problemstillingen som tas opp i den særskilte meldingen er utkvittert gjennom lovinnstillingen, og således ikke lenger er aktuell, må kunne anses som en slik praktisk grunn. Presidentskapet viser til Innst. 65 S (1965–66), der det om en tidligere utgave av dagens § 14 (daværende § 12) heter:

«...hovedregelen for saksfordelingen mellom fagkomiteene skal være som i de påfølgende punkter. Det er altså meningen at den foreslåtte saksfordelingen ikke under alle omstendigheter må være slik som sagt i denne paragraf; det må være full anledning til å gjøre endringer hvor det anses naturlig og hensiktsmessig.»

Presidentskapet har anledning til å foreslå at en sak ikke skal sendes til forberedende komitébehandling. Dette skjer regelmessig.

3. Avsluttende bemerkninger

Som det fremgår av det som er sagt foran, vil presidentskapet påpeke fire forhold som kunne vært håndtert på en bedre måte:

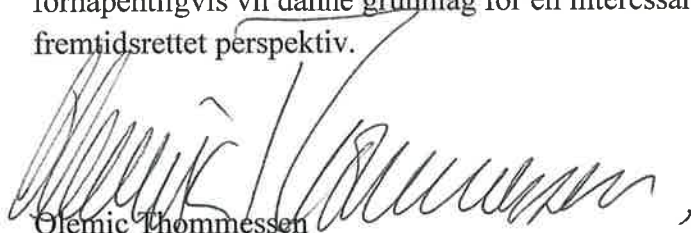
- Det forhold at kontroll- og konstitusjonskomiteen ikke fikk kopi av brev datert 4. juni 2014 til Evalueringsutvalget angående utvalgets mandat og komiteens merknader om Innst. 159 S (2013–2014).
- For dårlig kommunikasjon mellom EOS-utvalget og administrasjonen og presidentskapet da det i september 2014 ble

klart at utvalget var uenig i det formelle grunnlaget for fritak fra taushetsplikten.

- At det gikk syv uker fra særmeldingen kom fra EOS-utvalget til den ble referert.
- At trykkingen av særmeldingen ble iverksatt for sent.

Presidentskapet håper den redegjørelsen som er gitt ovenfor, bidrar til å klargjøre de spørsmål komiteen har hatt i saken. Presidentskapet ønsker samtidig å tilføye at flere av disse spørsmålene kunne vært besvart på et tidligere tidspunkt gjennom bedre kommunikasjon mellom komiteen og presidentskapet om de uklarheter komiteen oppfatter. Det vises igjen til den dialog om saken som fant sted i mars og april 2015 mellom presidentskapet og kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidentskapet understreker igjen at det aldri har vært presidentskapets eller administrasjonens intensjon å skjule uenighet eller trenere Evalueringsutvalgets arbeid. Evalueringsutvalget leverte 29. februar 2016 en grundig rapport, som forhåpentligvis vil danne grunnlag for en interessant debatt om EOS-utvalget i et fremtidsrettet perspektiv.

Olemic Thommessen